

Briselē, 28.1.2015.
COM(2015) 35 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI
par Rumānijas panākumiem saskaņā ar sadarbības un pārbaudes mehānismu

{SWD(2015) 8 final}

1. IEVADS

Sadarbības un pārbaudes mehānisms (SPM) tika izveidots 2007. gadā pēc Rumānijas pievienošanās Eiropas Savienībai¹. Tika panākta vienošanās, ka ir jāturpina darbs būtiskajās jomās, lai novērstu trūkumus tiesu sistēmas reformā un korupcijas apkarošanā. Kopš tā laika SPM ziņojumos ir sniegts pārskats par Rumānijas panākto progresu un konkrēti ieteikumi ar mērķi palīdzēt Rumānijas iestādēm noteikt jomas, kurās veicami pasākumi.

SPM kā svarīgam Eiropas integrācijas aspektam ir bijusi liela nozīme tiesiskuma nostiprināšanā Rumānijā. Reformu tempu un apjomu konkrēti ir ietekmējusi sadarbība ar Rumānijas iestādēm un to uzraudzība. Padome ir pastāvīgi atbalstījusi Komisijas secinājumus un SPM metodiku, ko pilnveido arī sadarbība un daudzu dalībvalstu sniegtais ieguldījums².

Šajā ziņojumā ir apkopoti pēdējos gados veiktie pasākumi un sniegti ieteikumi par turpmākajiem pasākumiem. Ziņojums izstrādāts pēc Komisijas rūpīgi veiktās procesu analīzes, pamatojoties uz Rumānijas iestāžu, pilsoniskās sabiedrības un citu ieinteresēto personu sniegto informāciju. Komisija varēja izmantot īpašo atbalstu, ko sniedza citu dalībvalstu maģistrāta eksperti, piedāvājot praktizējoša profesionāļa viedokli. Rumānijas iestāžu sniegtās informācijas kvalitāte ar laiku ir ievērojami uzlabojusies, un jau šis fakts vien interesanti atspoguļo panākto progresu reformu procesa pārvaldībā.

2014. gada SPM ziņojumā tika konstatēts progress daudzās jomās un uzsvērti galveno korupcijas apkarošanas iestāžu gūtie panākumi, kas ir svarīgs solis ilgtspējas apliecināšanas virzienā. Taču ziņojumā tika arī konstatēts, ka politiski uzbrukumi reformas pamatprincipiem ir apliecinājuši, ka trūkst vienprātības par SPM mērķu īstenošanu. Šajā ziņojumā ir ņemtas vērā abas tendences, lai novērtētu, cik lielā mērā reforma ir nostiprinājusies.

SPM lielo nozīmi apstiprina sabiedriskās domas izpēte, kurā aptaujāti Rumānijas iedzīvotāji. 2014. gada rudenī veiktā Eurobarometra aptauja liecināja par Rumānijas sabiedrības lielo vienprātību par to, ka tiesu sistēmas reforma un korupcijas apkarošana Rumānijā ir nopietna problēma. Aptaujas rezultāti arī liecināja, ka ir būtiski pieaudzis to cilvēku skaits, kuri uzskata, ka stāvoklis pēdējos gados ir uzlabojies, un ir zināma pašāvērtība, ka tā tas būs arī turpmāk. Tiek pausts skaidrs atbalsts ES nozīmei šo jautājumu risināšanā un ES rīcībai arī turpmāk līdz brīdim, kad Rumānija būs sasniegusi tikpat augstu līmeni, kāds ir citās dalībvalstīs³.

Konsekventi panākumi ir viens no galvenajiem veidiem, kā apliecināt ilgtspēju SPM mērķu sasniegšanā, un viens no nosacījumiem, lai pierādītu, ka tāds mehānisms kā SPM vairs nebūs vajadzīgs. Veicot uzraudzību šajā gadā, Komisija ir pievērsusi īpašu uzmanību šim aspektam. Spēcīgu un ilgtspējīgu iestāžu veidošana ir svarīgs apsvērums tam, lai ES līdzekļus novirzītu SPM mērķu īstenošanas atbalstam, kā arī efektīvi noteiktu kohēzijas politikas prioritātes saskaņā ar tematisko mērķi par institucionālo spēju un efektīvas publiskās pārvaldes pastiprināšanu. Konsekventāk uzņemoties līdzatbildību un efektīvāk nosakot prioritātes, Rumānija var sadarboties ar ES partneriem⁴, lai uzturētu stimulu nākamgad turpināt reformu.

---

¹ Ministru padomes 2006. gada 17. oktobra secinājumi (13339/06); Komisijas lēmums, ar ko izveido mehānismu, lai nodrošinātu sadarbību un pārliecinātos par Rumānijā sasniegto, novēršot noteiktus trūkumus tādās jomās kā tiesu sistēmas reforma un cīņa pret korupciju, 2006. gada 13. decembris, (C(2006) 6569 *final*).

² http://ec.europa.eu/cvm/key_documents_en.htm

³ Eurobarometra zibensaptauja Nr. 406.

⁴ Dažas dalībvalstis sniedz Rumānijai tehnisko palīdzību jomās, kuras attiecas uz SPM.

2. PAŠREIZĒJĀ SITUĀCIJA SAISTĪBĀ AR REFORMU PROCESU RUMĀNIJĀ

2.1. Tiesu neatkarība

Amatpersonu iecelšana

Politiskas iejaukšanās risks augstāko amatpersonu iecelšanā ir bijusi viena no galvenajām problēmām attiecībā uz tiesu neatkarību. SPM ziņojumos ir uzsvērtā pārredzamu un uz nopelniem balstītu atlases procedūru nozīme⁵. 2014. gadā nebija vajadzīgs iecelt tiesnešus vai prokurus visaugstākajā līmenī. Drīzumā gaidāms svarīgs pārbaudījums, kad pēc virsprokurores atkāpšanās novembrī būs jāizvirza jauns virsprokurors Organizētās noziedzības un terorisma izmeklēšanas direktorātā (*DIICOT*)⁶. Procedūrai ir piešķirta spēcīga politiska pieskaņa, jo svarīgu funkciju tajā pilda tieslietu ministrs⁷. Tiesnešu augstākā padome (TAP) strādā pie likuma grozījumiem, kas ļautu šo kārtību mainīt un saskaņot prokuroru iecelšanas kārtību ar procedūrām, ko piemēro tiesnešiem, saskaņā ar Eiropas Padomes Komisijas par demokrātiju caur likuma spēku (Venēcijas komisija)⁸ norādījumiem. Ja tas īstenosies, nākamais solis būs, ka valdība to ierosinās Parlamentam. 2015. gadā Rumānijai būs nozīmīga iespēja pilnībā ievērot pārredzamas un uz nopelniem balstītas procedūras izvirzīšanai amatā, jo 2016. gadā ir gaidāmas vairākas svarīgas atlases procedūras augstākajos amatos tiesu sistēmā⁹.

Tiesnešu un tiesas procesa respektēšana

Iepriekšējos SPM ziņojumos tika minēti pret tiesnešiem un prokuroriem vērsti politiski motivēti uzbrukumi plašsaziņas līdzekļos¹⁰. Lai gan nerasniedzot iepriekšējo gadu uzbrukumu mērogu (it īpaši 2012. gadā), šī problēma turpinājās arī 2014. gadā bieži vien saistībā ar korupcijas lietām, kurās iesaistītas ietekmīgas valsts amatpersonas. TAP ziņoja par gadījumiem, kad plašsaziņas līdzekļi bija publicējuši pierādāmi nepatiesus apgalvojumus vai apvainojuši tiesnešus (vai viņu ģimenes locekļus) korupcijā. Bija arī gadījumi, kad Konstitucionālā tiesa saņēma spēcīgu kritiku no dažām valsts amatpersonām¹¹.

Viena no TAP funkcijām ir nodrošināt tiesu neatkarību. Kopš 2012. gada TAP piemēro procedūru, kurā ir iesaistīta Tiesu inspekcija, tiesu neatkarības un profesionālās reputācijas, tiesnešu neatkarības un objektivitātes aizstāvēšanai. TAP iesniegto pieprasījumu skaits uzsākt šo procedūru 2014. gadā pieauga, salīdzinot ar 2013. gadu, lai gan to varētu saistīt ar lielāku sistēmas uzticamību, nevis ar problēmu palielināšanos. Neskatoties uz šo pieaugumu, Tiesu inspekcija spēja samazināt izmeklēšanai nepieciešamo laiku, ļaujot TAP ātrāk reaģēt uz šiem

⁵ COM (2014) 37 *final*; COM (2013) 47 *final*; COM(2012) 410 *final*.

⁶ *DIICOT* virsprokurore, kura atkāpjas no amata, tiek apsūdzēta korupcijā par rīcību pirms viņas kandidatūras izvirzīšanas 2013. gadā. Komisija 2013. gada janvārī puda bažas par notiekošo procesu un ieteica Rumānijai nodrošināt, lai jaunā prokuratūras vadība tiktu izraudzīta no pietiekami daudzu augsti kvalificētu kandidātu vidus atklātā un pārredzamā procedūrā un lai tā atbilstu profesionālās kvalifikācijas un integritātes kritērijiem. COM(2013) 47 *final*, 7. lpp.

⁷ Tas bija iemesls strīdēm attiecībā uz iecelšanu vadošos amatos prokuratūrā 2012.-2013. gadā.

⁸ Venēcijas Komisijas noteiktie Eiropas standarti attiecībā uz tiesu sistēmas neatkarību norāda, ka ir svarīgi nepiešķirt pārāk plašas funkcijas politiķiem, iecelot amatā prokuratūras amatpersonas.

⁹ Ģenerālprokurors un VKAD galvenais prokurors — 2016. gada maijā, Augstākās kasācijas instances un tiesas priekšsēdētājs — 2016. gada septembrī, Tiesnešu augstākās padomes vēlēšanas 2016. gadā. 2016. gada aprīlī iecels amatā arī Integritātes valsts aģentūras priekšsēdētāju un priekšsēdētāja vietnieku.

¹⁰ COM(2013) 47 *final*, 4. lpp. COM(2014) 37 *final*, 3. lpp.

¹¹ Piemēram, pēc nolēmuma par datu saglabāšanas tiesību aktiem.

uzbrukumiem, pat vienas vai divu dienu laikā. Tādējādi apgalvojumus bija iespējams efektīvāk atspēkot.

Atzīstot TAP piemērotās procedūras priekšrocības, NVO un tiesnešu organizāciju pārstāvji tomēr ir norādījuši uz grūtībām nodrošināt TAP paziņojumiem līdzvērtīgu publicitāti, kāda bija sākotnējai apsūdzībai. Valsts audiovizuālā padome ir saņēmusi aicinājumu aktīvāk piemērot sankcijas plašsaziņas līdzekļiem par profesionālās ētikas pārkāpumiem. Tiesu iestādes ir aktīvāk veikušas pasākumus, lai uzlabotu plašsaziņas līdzekļu rīcībā esošo informāciju par tieslietu sistēmā notiekošo¹².

Tomēr ir iespāids, ka nav saskaņotas nostājas par to, kā noteikt, kādos gadījumos politiska rīcība traucē tiesu varai un tiesas nolēmumiem, un vēl jo mazāk — sankciju par šo ierobežojumu pārkāpšanu. 2014. gada SPM ziņojumā bija sniegts ieteikums "nodrošināt, ka deputātu Rīcības kodeksā ir ietverti skaidri noteikumi, saskaņā ar kuriem parlamenta deputātiem un parlamentārajā procesā būtu jārespektē tiesu iestāžu neatkarība"¹³. Šādi noteikumi kodeksā nav ietverti (skatīt atkārtoti ieteikumu turpmāk).

Konstitucionālā tiesa un tiesas nolēmumu respektēšana

Liela nozīme ir bijusi Konstitucionālajai tiesai, kura ir atbalstījusi pilnvaru līdzsvarotu sadalījumu un pamattiesību ievērošanu Rumānijā, kā arī risinājusi jautājumus, kas nav atrisināti tiesas procesā. Pēc jaunā Kriminālkodeksa un Kriminālprocesa kodeksa stāšanās spēkā Konstitucionālās tiesas nolēmumi atrisināja svarīgākās sarežģītās lietas. Vēl viens svarīgs piemērs attiecas uz likumu par nesavienojamību, kas atrisināja problēmu, kura radīja neatbilstību tiesas spriedumiem¹⁴.

Daži Konstitucionālās tiesas nolēmumi ir radījuši grūtības tieslietu sistēmai, jo to dēļ bija nepieciešams pielāgot darba metodes. Citi nolēmumi paredzēja steidzamus tiesību aktu grozījumus. Tiesu iestādes un Tieslietu ministrija, veicot atbildes pasākumus, ir ievērojušas noteikto termiņu. Tomēr ir skaidri piemēri, kas liecina, ka Parlaments nav tūlīt pildījis Konstitucionālās tiesas nolēmumus attiecībā uz tiesību aktiem par deputātu tiesībām un pienākumiem¹⁵.

Kopumā, runājot par tiesu nolēmumu ievērošanu, ir iespāids, ka tieslietu sistēma arvien vairāk atzīst nepieciešamību un izrāda vēlēšanos rīkoties, lai nodrošinātu tiesu nolēmumu izpildi. Tomēr vēl joprojām ir būtiskas problēmas¹⁶, un uzņēmumi un NVO ir norādījuši, ka nolēmumus neievēro valsts iestādes, no kurām varētu gaidīt, ka tās rādīs piemēru.

Konstitūcija

Diskusijas par konstitūcijas pārskatīšanu turpinājās 2014. gada sākumā, un 2014. gada februārī tika iesniegts grozījumu projekts. Daudzus no tiem Konstitucionālā tiesa noraidīja, jo atzina par neatbilstošiem konstitūcijai, un Venēcijas komisija norādīja uz vairākām

¹² Tehniskā ziņojuma 1.1.2. iedaļa.

¹³ Skatīt, piemēram, COM(2014) 37 *final*, 13. lpp.

¹⁴ Tehniskā ziņojuma 1.1.1. iedaļa.

¹⁵ Piemēram, nolēmumu par nesavienojamību gadījumā dažas iestādes, ieskaitot Parlamentu, joprojām nevēlas piemērot pret saviem darbiniekiem vērstus galīgos nolēmumus. Skatīt turpmāk iedaļu par integritāti un tehnisko ziņojumu.

¹⁶ Skatīt turpmāk par konfiskāciju.

nopietnām problēmām¹⁷. Ja darbs tiks atsākts, būtu iespēja no jauna skatpunkta apsvērt, kā varētu izmantot konstitūciju, lai nostiprinātu tiesu neatkarību.

Konstitūcijas pārskatīšanas process ir būtisks saistībā ar SPM, jo daži grozījumi attiecas uz justīciju un Tiesnešu augstākās padomes darbību. Šis te apturētais, te atsāktais process līdz šim ir kritizēts gan par termiņu, gan apspriešanās procesa nepārredzamību. Venēcijas komisijas iesaistīšanās tomēr ir palīdzējusi šo procesu koncentrēt, un, ja pilnībā tiktu iesaistītas tādas svarīgas iestādes kā TAP, būtu vieglāk gūt pārliecību par to, ka visos grozījumos pilnībā tiks ievērota tiesu neatkarība.

Iepriekšējos SPM ziņojumos tika minēta valdības ārkārtas rīkojumu izmantošana likumdošanas sistēmā, kuras ietvaros turpināms darbs pie likumiem par tiesu sistēmas reformu un korupciju¹⁸. Ir noteiktas divas problēmas, cita starpā veicot pārrunas ar Konstitucionālo tiesu. Viena no tām ir biežā valdības ārkārtas rīkojumu izmantošana, kas ierobežo apspriešanās iespējas un ir radījusi juridiskās skaidrības trūkumu, tādējādi ietekmējot jurisprudences apvienošanu ar praksi¹⁹. Otra ir iespēja apstrīdēt valdības ārkārtas rīkojumus. Valdības ārkārtas rīkojumu izmantošanu var apstrīdēt ombuds. Iepriekšējos SPM ziņojumos ir norādīts, cik svarīga ir šī funkcija pilnvaru līdzsvarota sadalījuma un likumdošanas procesa kvalitātes ziņā. Pašreizējais ombuds, ko ievēlēja aprīlī tikai ar vienas partijas atbalstu²⁰, ir paudis viedokli, ka ombuds nedrīkstētu iesaistīties tādu jautājumu risināšanā, kuri attiecas uz valsts iestāžu pilnvaru līdzsvarotu sadalījumu, bet gan viņam galvenokārt būtu jākoncentrējas uz individuālo tiesību jautājumiem. Lai gan ir saprotams, ka ombudam ir rīcības brīvība attiecībā uz to, kādos gadījumos izmantot savas pilnvaras, lai agrīnā posmā vēstos Konstitucionālajā tiesā par ārkārtas rīkojumu atbilstību konstitūcijai, tomēr patiesībā šie pašnoteiktie ierobežojumi rada tukšumu, ko Rumānijas pašreizējās institucionālās struktūras apstākļos nevar aizpildīt citi dalībnieki²¹.

2.2. Tiesu sistēmas reforma²²

Jauni kodeksi

Iepriekšējos SPM ziņojumos tika uzsvērtā jauno juridisko kodeksu nozīme Rumānijas tiesu sistēmas modernizācijā²³. Nozīmīgs pasākums bija jaunā Kriminālkodeksa un Kriminālprocesa kodeksa īstenošana 2014. gada februārī, kas bija pārbaudījums tiesu sistēmas

¹⁷ Atzinīgi ir vērtējams fakts, ka Rumānijas iestādes konstitucionālās reformas procesā ir iesaistījušas Venēcijas komisiju, kā arī Eiropas Komisiju. Venēcijas komisija arī puda kritiku par izmaiņām attiecībā uz tieslietu sistēmu, it īpaši atbildības pārņemšanu no Augstākās kasācijas instances un tiesas lietās par parlamenta deputātu pārkāpumu izmeklēšanu un apsūdzības celšanu pret tiem. Venēcijas komisija arī aicināja rūpīgāk izvērtēt prokuroru statusu.

¹⁸ To ir norādījusi arī Venēcijas komisija.

¹⁹ Plašākā nozīmē "Stratēģijai valsts pārvaldes stiprināšanai", ko valdība pieņēma 2014. gada oktobrī, vajadzētu sekmēt tiesību aktu kvalitātes uzlabošanu.

²⁰ 2012. gada jūlija SPM ziņojumā bija minēts: "Rumānijas iestādēm jānodrošina ombuda neatkarība un ombuda amatā jāieceļ persona, ko atbalsta dažādas partijas un kura spēs efektīvi un pilnīgi neatkarīgi īstenot savas pilnvaras." (COM (2012)410), 18. lpp.

²¹ Piemēram, daudzi uzskatīja, ka 2014. gada augusta valdības ārkārtas rīkojums par "politisko partiju migrāciju" var izraisīt konstitucionālas problēmas. Ombuds nevērsās Konstitucionālajā tiesā. Vēlāk likumu pasludināja par neatbilstošu konstitūcijai pēc deputātu pieprasījuma vēlākā procedūras posmā, taču tad tas jau bija stājies spēkā.

²² Tiesu sistēmas reformas būtiskā nepieciešamība Rumānijā ir atzīta arī Eiropas pusgada kontekstā konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos, ko attiecībā uz Rumāniju Padome pieņēma 2014. gada jūlijā, aicinot Rumāniju uzlabot tiesu sistēmas kvalitāti un efektivitāti (2014/C 247/21).

²³ COM(2014) 37 final.

spējai pielāgoties. Izmaiņas tika panāktas sekmīgi, un galvenās iestādes — Tieslietu ministrija, Augstākā kasācijas instance un tiesa, TAP, prokuratūra un Valsts tiesnešu institūts — sadarbojās, sasniedzot labus rezultātus. Rumānijas tiesas amatpersonas apliecināja, ka spēj pielāgoties jaunajiem kodeksiem, nepārtraucot darbu. Ir iespāids, ka daži no jaunajiem pasākumiem, piemēram, iespēja vienoties par soda samazināšanu, jau ir izmantoti lietderīgi.

Radās daži pārejas posma sarežģījumi. Vairākos gadījumos tika rasti risinājumi, piemēram, vislabvēlīgākā likuma principa piemērošanā. Attiecībā uz dažiem jautājumiem valdība pieņēma izmaiņas, izmantojot ārkārtas rīkojumus. Par citiem jautājumiem tika iesniegti likumdošanas priekšlikumi, taču vēl nav pabeigtas parlamentārās procedūras. Turpmāki pielāgojumi būs vajadzīgi arī pēc Konstitucionālās tiesas nolēmumiem. Piemēram, Tiesa decembrī nolēma, ka daži kodeksu noteikumi attiecībā uz tiesas kontroli un pagaidu palātām nav bijuši konstitucionāli²⁴. Jautājumā par tiesas kontroli Tieslietu ministrija veica pasākumus, lai nodrošinātu nepārtrauktību pieņemtajā termiņā. Jautājumā par pagaidu palātām Augstākā kasācijas instance un tiesa un TAP nekavējoties sāka izstrādāt praktiskus risinājumus, lai būtu iespējama advokātu klātbūtne.

Papildu praktiskas problēmas radīsies pēc Civilkodeksa atlikto noteikumu stāšanās spēkā 2016. gadā. Tomēr ir pierādījumi, ka daži no Civilkodeksa mērķiem ir sasniegti, piemēram, tiesvedības ilguma samazināšanās (vidēji apmēram viens gads un seši mēneši). Līdzīgs ietekmes novērtējums ir gaidāms par Kriminālkodeksu 2015. gada februārī.

Tiesu sistēmas attīstības stratēģija (2015-2020)

Tiesu sistēmas attīstības stratēģiju 2015.-2020. gadam, ko iesniedza Tieslietu ministrija, valdība apstiprināja 2014. gada 23. decembrī. Šis dokuments lielā mērā pamatojas uz SPM ieteikumiem un pētījumiem, kas izstrādāti sadarbībā ar Pasaules Banku, piemēram, *Functional Analysis of the Romanian judiciary*^{25, 26}. Pamatojoties uz vairākiem pamatprincipiem, kas balstīti uz tiesiskumu, stratēģijā ir definēti mērķi reformas turpināšanai laikā no 2015. līdz 2020. gadam, lai palielinātu justīcijas efektivitāti, atbildību un kvalitāti. Pamatojoties uz šo stratēģiju un tās rīcības plānu, būtu arī jānosaka ES finansējuma prioritātes tiesiskuma jomā. Dokumenta apstiprināšana notika lēni, — tā pirmais projekts tika pabeigts jau 2013. gada septembrī. Apspriešanās notika rudenī, un stratēģija un tās rīcības plāns būtu jāpabeidz līdz 2015. gada aprīlim.

Pieredze liecina, ka šāda stratēģija iegūst, ja tajā plaši iesaistās un uzņemas atbildību galvenie dalībnieki. Tomēr ir iespāids, ka TAP galvenokārt strādā paralēli pie dažādiem projektiem.

Budžets un cilvēkresursi

Neskatoties uz saspringto stāvokli valsts finansēs, tieslietu ministrs nodrošināja, ka reformas veicināšanai tiek palielināts finansējums. 2014. gadā budžetu palielināja par 4 %, un 2015. gadam plānotais budžets paredz vēl vienu palielinājumu. Pateicoties tam, varēja finansēt jaunus amatus tiesās un prokuratūrās, iekļaujot tajās 200 jaunus papildu amatus.

Valsts ierēdņu skola, Valsts tiesnešu institūts un TAP organizēja mācības un konkursus jaunajām amata vietām, un vakances tika ātri aizpildītas. Ir noskaidrots, ka nākotnē vajadzēs

²⁴ Skatīt tehniskā ziņojuma 1.1.1. iedaļu.

²⁵ <http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=h7Nit3q0%2FGk%3D&tabid=2880>

²⁶ Projekts sabiedriskajā apspriešanās ir balsīts uz: tiesu sistēmas funkcionālo pārskatu, SPM ziņojumiem un EK ieteikumiem, tiesu optimizāciju, Tieslietu ministrijas specializēto nodaļu, Tiesnešu augstākās padomes, Valsts ministrijas, Augstākās kasācijas instances un tiesas, Valsts tirdzniecības biroja un Brīvības atņemšanas iestāžu valsts pārvaldes sniegto informāciju.

vairāk tiesu darbinieku, būs nepieciešams modernizēt IT aprīkojumu un atjaunot tiesu ēkas, kā arī atbalstīt svarīgas iestādes, piemēram, Tiesu inspekciju un Valsts ierēdņu skolu. Ir paredzams, ka ES finansējumam būs liela nozīme specifisku, ar reformu saistītu projektu atbalstīšanā.

Tiesu sistēmas efektivitāte

Lielā darba slodze tiesu sistēmā ir pastāvīga problēma. Tā ietekmē tiesas lēmumu kvalitāti un sarežģī tiesu sistēmas pieejamību lietotājiem. Tieslietu ministrija un TAP ir ierosinājuši vairākus tiesību aktu priekšlikumus, lai novērstu darba slodzes problēmu. Viens tiesību akts (ko Parlaments ātri pieņēma 2014. gada oktobrī) paredzēja novērtēt tiesas nolēmumu izpildes dublēšanos, un ir aprēķināts, ka, pateicoties tam, civiltiesas varēja atbrīvot no aptuveni 300 000 lietu izskatīšanas. Grūtāk ir izrādīties panākt vienprātību par mazo tiesu slēgšanu, un izskatās, ka darbs pie tiesību akta par lielākas brīvības nodrošināšanu tiesnešu un tiesu darbinieku funkciju sadalē nevirzās uz priekšu. Kā iespējamie attīstības virzieni nākotnē ir ierosināti izdomas bagāti risinājumi, piemēram, tiesas, kas pārvietojas, vai tiesu un prokuratūras paralēlisms.

TAP maijā izveidoja darba grupu, lai noteiktu, kā novērtēt, analizēt un uzlabot visu tiesu darbību. Izskatās, ka tas ir bijis vērtīgs pasākums tieslietu sistēmas darbības vadības līdzekļu nodrošināšanas ziņā, it īpaši vispārējās tieslietu stratēģijas kontekstā. Varētu būt lietderīgi ietvert novērtējumu par tieslietu sistēmā paveikto, lai nodrošinātu savu lēmumu izpildi.

TAP joprojām sankcionē profesionālās darbības pārkāpumus un tiesnešu disciplināros pārkāpumus. Tiesu inspekcija tagad ir kļuvusi par disciplināro pārkāpumu izmeklēšanas galveno struktūru. Disciplināro pasākumu skaits 2014. gadā pieauga, salīdzinot ar 2013. gadu, un lēmumi tika pieņemti ātrāk.

Vairākas sabiedriskās domas aptaujas ir apliecinājušas lielāku sabiedrības uzticēšanos tiesu iestādēm Rumānijā, it īpaši augsta līmeņa korupcijas novēršanas iestādēm²⁷. Tā ir nozīmīga atzinība sasniegtajam, taču pieaug arī gaidas. Juristi, uzņēmēji un NVO joprojām ziņo par grūtībām attiecībās ar tiesām.

Tiesu prakses konsekvence

Vēl viens tiesu sistēmas reformas būtisks elements ir tiesu prakses konsekvence. Augstākā kasācijas instance un tiesa ir turpinājuši pilnveidot prejudiciālu nolēmumu un apelācijas izmantošanu likuma interesēs, lai saskaņotu tiesu praksi. Tā ir arī īstenojusi pasākumus ar mērķi uzlabot informācijas izplatīšanu par tiesas spriedumiem. Līdzīgi praktiski pasākumi arvien biežāk tiek veikti prokuratūrā un tiesu sistēmas vadībā. Šādu konsekventu praksi papildina arī Tiesu inspekcijas veiktās tematiskās pārbaudes.

Neskatoties uz minētajiem pasākumiem, konsekvences panākšanai joprojām ir vairāki šķēršļi. Vēl joprojām nav skaidra tiesnešu atbildība gadījumos, kad tie nolemj novirzīties no iedibinātās prakses. TAP bija skaidri jānosaka, ka tiesu varas neatkarība nevar būt attaisnojums nesaskaņotai praksei. Valsts pārvaldes atbildības jomā ir arī pieņemti tiesas lēmumi par jautājumiem, kuri atkārtojas. Tādējādi tiktu samazināts tiesā izskatāmo lietu skaits un palielinātos tiesiskā noteiktība, jo netiktu pieņemti atšķirīgi lēmumi par identiskiem jautājumiem.

---

²⁷ Tehniskā ziņojuma 1.4.8. iedaļa.

Ir panākts progress tiesas nolēmumu publicēšanā. Tieslietu ministrija pabeidza projektu (ko finansē no ES līdzekļiem) par portāla izveidi, kurā konsolidēti spēkā esošie tiesību akti²⁸. Augstākajai kasācijas instancei un tiesai ir iespaidīga tīmekļa vietne. TAP ir arī parakstījusi vienošanos par partnerību ar mērķi organizēt judikatūras publicēšanu, ko sāks 2015. gada augustā.

2.3. Integritāte

Integritātes valsts aģentūra un Integritātes valsts padome

Integritātes valsts aģentūra (ANI) 2014. gadā joprojām izskatīja milzīgu apjomu lietu²⁹. Liela daļa (70 %) ANI pieņemto lēmumu par nesavienojamību un interešu konfliktiem tiek apstrīdēti tiesā, taču aptuveni 90 % no šīm lietām tiesas ir apstiprinājušas. ANI juridiskā interpretācija ir apstiprināta arī Konstitucionālajā tiesā un Augstākajā kasācijas instancē un tiesā. Tāpēc to var uzskatīt par likumīgi pamatotu rīcību. Augstākā kasācijas instance un tiesa 2014. gadā arī palīdzēja atrast iespējas paātrināti izskatīt lietas par nesavienojamību, neskatoties uz citām prioritātēm darba slodzē. Tas ir palīdzējis nodrošināt noteiktību un uzlabot integritātes jomas tiesību aktu atturošo ietekmi.

Tomēr, lai gan robeža starp tiesu neatkarību un nekonsekvenci ir delikāta joma, šogad ir bijuši vairāki gadījumi, kad dažādas tiesas pieņēmušas pretrunīgus nolēmumus (pat apelācijas tiesas līmenī), sniedzot atšķirīgas interpretācijas. Bija arī interpretācijas, kas atšķīrās no pašas Augstākās kasācijas instances un tiesas interpretācijas³⁰.

Ir iespāids, ka ANI lēmumu izpilde uzlabojas. Tomēr vēl arvien ir gadījumi, kad neīstenošanas dēļ ANI ir bijusi spiesta nosūtīt lietu prokuratūrai (galīgā nolēmuma nepiemērošana ir noziedzīgs nodarījums) vai noteikt naudas sodus³¹. Tas varētu liecināt par sabiedrības vājo izpratni par to, ka noteikumi par nesavienojamību ir līdzeklis interešu konfliktu novēršanai. To pierāda lielais skaits vēlēto amatpersonu, par kurām ir konstatēta nesavienojamība³². Tā kā tiesu prakse nostiprina sapratni par to, ka nolēmumi par nesavienojamību ir jāizpilda, varētu izmantot arī citus pasākumus, lai nodrošinātu, ka šie noteikumi būtu labi zināmi.

Amata vietu aizpildīšanas un budžeta ziņā ANI situācija 2014. gadā ir bijusi stabila. ANI ir nodrošinājusi resursus, lai 2015. gadā sāktu svarīgu jaunu projektu. IT sistēma "Prevent" interešu konflikta *ex-ante* pārbaudei publiskā iepirkuma procesā tiks pilnībā pabeigta līdz 2015. gada vidum, un tai vajadzētu nodrošināt būtiskas priekšrocības, ļaujot izvairīties no interešu konflikta rašanās. Minēto sistēmu izmantos gan attiecībā uz iepirkumiem, gan ES un

²⁸ Datu bāzē vienkārši lietojamā formātā bez maksas ir pieejami Rumānijas tiesību akti kopš 1989. gada.

²⁹ Tehniskā ziņojuma 2.1.3. iedaļa. ANI tika paziņotas 638 lietas, un 541 lieta tika ierosināta pēc pašas aģentūras iniciatīvas. ANI 2014. gadā ir pabeigusi 514 ziņojumus. Salīdzinājumā ar 2013. gadu ir palielinājies to lietu skaits, kuras attiecas uz interešu konfliktiem un nepamatoti iegūtu mantu, bet samazinājies ar nesavienojamību saistīto lietu skaits.

³⁰ Par vienu no kandidātiem 2014. gada maija EP vēlēšanās pieņēma nolēmumu par nesavienojamību. Viņa tiesības kandidēt vēlēšanās apstrīdēja ANI, bet apelācijas tiesa nolēma, ka viņš varētu kandidēt (lai gan jautājums bija par "to pašu amatu", par ko Augstākā kasācijas instance un tiesa jau bija pieņēmusi nolēmumu). Apelācijas tiesa nenodeva lietu Augstākajai kasācijas instancei un tiesai, tādēļ Augstākajai kasācijas instancei un tiesai nebija mehānisma, lai atjaunotu savu interpretāciju šajā jautājumā.

³¹ Piemēram, ANI nācās noteikt naudas sodu pilsētas domes deputātiem līdz brīdim, kad viņi beidzot piemēroja ANI lēmumu par interešu konfliktu attiecībā uz vienu no saviem amata brāļiem, atbrīvojot viņu no amata. ANI pat nācās apsvērt līdzīgu pasākumu piemērošanu kādai no parlamenta komitejām.

³² Skatīt tehniskā ziņojuma 2.1. iedaļu. ANI 2014. gadā izskatīja 294 lietas saistībā ar nesavienojamību, 70 % no tām attiecās uz vēlētām amatpersonām.

valsts līdzekļiem. Vajadzīgie īstenošanas tiesību akti būtu jāpieņem 2015. gada pavasarī pēc apspriešanās.

Integritātes valsts padome (*NIC*) turpināja pildīt uzraudzības iestādes funkciju, iesaistoties procesā publiski, kā arī parlamentā, ja nepieciešams³³. Pašreizējās *NIC* pilnvaru termiņš beidzās 2014. gada novembrī. Sākotnējā jaunas *NIC* iecelšanas procesā bija vairākas pretrunas, ieskaitot tādu kandidātu izvirzīšanu (pirmajā posmā), par kuriem lietu izskatīja *ANI*, kas lika apšaubīt iestāžu pilnīgu atbalstu institūciju integritātei un liecināja par to, ka trūkst izpratnes par integritātes mērķi.

Integritātes sistēma — parlaments

Vēl joprojām problemātisks jautājums ir stabils tiesiskais regulējums integritātes jomā. Parlaments ir mēģinājis grozīt attiecīgā tiesiskā regulējuma elementus. Lai gan nevienu no šiem priekšlikumiem nepieņēma, nekas neliecināja par to, ka iepriekš būtu novērtēts ietekmes risks uz nesavienojamību vai korupciju, un nenotika apspriešanās ar *ANI*³⁴. Īpaša problēma ir saistīta ar noteikumiem par nesavienojamību attiecībā uz vietējās vēlēšanās ievēlētām amatpersonām, piemēram, mēriem, ņemot vērā viņu lielo nozīmi publiskajos iepirkumos. Lai gan jāatzīmē, ka nenotika atkārtots parlamenta balsojums 2013. gada decembrī³⁵, tomēr joprojām ir stingra pārliecība, ka parlamentā nav vienprātības par atbalstu stingriem tiesību aktiem integritātes jomā.

Iepriekšējais plāns kodificēt visus noteikumus integritātes jomā, kas būtu palīdzējis uzlabot šo noteikumu saskaņotību un skaidrību, ir apturēts, jo ir bažas par to, ka likumdošanas process varētu vājināt spēkā esošos noteikumus. Tādējādi ir zaudēta iespēja novērst šo noteikumu nenoteiktības risku. Būs svarīgi arī nostiprināt tiesību aktos Konstitucionālās tiesas 2014. gada nolēmumus, kas apstiprina, ka noteikumi par nesavienojamību atbilst Konstitūcijai³⁶.

Parlaments joprojām nekonsekventi pilda *ANI* lēmumus (kuri apstiprināti tiesā), neskatoties uz cerību, ka pēc reformu īstenošanas tas vairāk notiks automātiski. Vienā nozīmīgā lietā risinājums tika rasts tikai pēc tam, kad atkāpās senators. Citā lietā pagāja daudzi mēneši, līdz Deputātu palāta pieņēma lēmumu, neskatoties uz argumentiem par to, ka tagad noteikumi paredz automātisku tiesas galīgo nolēmumu ievērošanu³⁷. Ir gaidāms parlamenta lēmums jaunā lietā par deputātu, par kuru ir konstatēta nesavienojamība.

2.4. Korupcijas apkarošana

Augsta līmeņa korupcijas apkarošana

Pēdējie SPM ziņojumi³⁸ ir varējuši konstatēt arvien labākus rezultātus augsta līmeņa korupcijas efektīvā apkarošanā, un šī tendence ir turpinājusies arī 2014. gadā. Tas attiecas

³³ Piemēram, lai garantētu *ANI* neatkarību Senāta priekšā: <http://www.integritate.eu/Communicate.aspx?Action=1&Year=2014&Month=5&NewsId=1578&currentPage=3&M=NewsV2&PID=20>

³⁴ Piemēram, tas, kā tika iesniegts tiesību akta priekšlikums, ar ko groza Likumu Nr. 51/2006 par sabiedriskajiem pakalpojumiem vai sabiedriskajām interesēm.

³⁵ Konkrēti, Kriminālkodeksa grozījumi, ko parlaments pieņēma 2013. gada decembrī un kurus Konstitucionālā tiesa 2014. gada janvārī pasludināja par neatbilstošiem konstitūcijai, būtu vājinājuši tiesiskā regulējuma efektivitāti integritātes jomā.

³⁶ Konkrēti, attiecībā uz jautājumu par "to pašu valsts amatu", skatīt tehniskā ziņojuma 1.1.1 iedaļu.

³⁷ Lēmums tika pieņemts aptuveni sešus mēnešus pēc Konstitucionālās tiesas nolēmuma, bet aptuveni divus gadus pēc Augstākās kasācijas instances un tiesas nolēmuma.

³⁸ COM(2014) 37 *final*, 9. lpp.

gan uz VKAD³⁹ prokuratūras līmenī, gan uz Augstākās kasācijas instanci un tiesu⁴⁰ tiesas procesa līmenī. Tas arī apstiprina, ka problēma vēl joprojām ir nopietna^{41, 42}.

VKAD darbība 2014. gadā attiecās uz plaša spektra augsta līmeņa lietām un visu veidu valsts amatiem, un tajās bija iesaistīti sabiedrībā pazīstami cilvēki no dažādām politiskajām partijām. Apsūdzības un sāktās izmeklēšanas attiecās gan uz esošajiem, gan bijušajiem ministriem, parlamenta deputātiem, mēriem, tiesnešiem un augstākā līmeņa prokuroriem.

Augstākās kasācijas instancē un tiesā izskatīja lietas, kurās pēdējā instancē tika notiesāts kāds bijušais premjerministrs, bijušie ministri, parlamenta deputāti, mēri un tiesneši. Apelācijas tiesas līmenī ir pabeigtas arī citas svarīgas lietas, kurās iesaistīti ietekmīgi uzņēmēji. Tomēr lielākā daļa spriedumu korupcijas lietās joprojām tiek atlikti (lai gan Augstākās kasācijas instances un tiesas līmenī šī tendence nav tik izteikta).

2014. gadā VKAD pārsvarā nav izdevies pārliecināt parlamentu piekrist VKAD pieprasījumiem atcelt parlamenta deputātu imunitāti, lai varētu sākt izmeklēšanu un piemērot preventīvus aizturēšanas pasākumus. Ir iespāids, ka 2014. gada beigās šī tendence ir mainījies, kad parlaments atcēla vairāku deputātu imunitāti, par kuriem VKAD veica izmeklēšanu plaša mēroga korupcijas lietā. Ir iespāids, ka parlamenta reakcija uz VKAD pieprasījumiem ir patvaļīga un neatbilst objektīviem kritērijiem. Turpretī visi Rumānijas prezidentam iesniegtie pieprasījumi par imunitātes atcelšanu ministriem tika pieņemti⁴³. Tomēr nav izstrādāti skaidri noteikumi, ņemot vērā SPM ieteikumu nodrošināt, lai ātri tiktu piemēroti konstitūcijā paredzētie noteikumi par ministru atstādināšanu, ja pret viņiem izvirzītas apsūdzības, un to parlamenta deputātu pilnvaru izbeigšanu, uz kuriem attiecas nelabvēlīgi nolēmumi saistībā ar integritāti vai notiesājoši spriedumi korupcijas lietās⁴⁴. Tas, ka ministri turpina ieņemt savu amatu pēc apsūdzības noziegumos un parlamenta deputāti, kuriem ir pasludināts galīgais spriedums korupcijas lietā, paliek amatā, izraisa plašākus jautājumus par Rumānijas politiķu attieksmi pret korupciju.

Parlaments 2014. gada novembrī noraidīja likumu par amnestiju, tādējādi dodot pozitīvu signālu par to, ka ir noraidīts likums, kas faktiski nozīmētu par korupcijas noziegumiem notiesātu personu atbrīvošanu. Tomēr tas, ka tikai nedēļu pēc šā balsojuma parlamentā atkal tika ierosināta ideja par jaunu likumprojektu par kolektīvo amnestiju, liecina, ka šī diskusija vēl nav noslēgusies.

Aktivitātes palielinājušās arī tiesas amatpersonu korupcijas lietās, ko uzskata par īpaši graujošu korupcijas veidu⁴⁵. Saskaņā ar VKAD šis augstais rādītājs neatspoguļo tiesas

---

³⁹ Tehniskā ziņojuma 3.2.3. iedaļa. 2014. gadā VKAD reģistrēja 4987 jaunas lietas, un tas ir ļoti straujš pieaugums salīdzinājumā ar 2013. gadu. 246 lietas tika nodotas izskatīšanai tiesā un attiecās uz 1167 apsūdzētajiem, 47 no kuriem tika apsūdzēti ar iespēju vienoties par soda samazināšanu.

⁴⁰ Tehniskā ziņojuma 3.1. iedaļa. No 2014. gada 1. janvāra līdz 31. decembrim Sodu palāta pirmajā instancē izskatīja 12 augsta līmeņa korupcijas lietas un piecu tiesnešu paneli pēdējā instancē izskatīja 13 augsta līmeņa korupcijas lietas.

⁴¹ To apstiprinājuši arī uztveres pētījumi, piemēram, Eirobarometra zibensaptauja Nr. 406, kas apliecina, ka vismaz deviņi no desmit respondentiem Rumānijā atbildējuši, ka korupcija (91 %) ir būtiska problēma (stabils rādītājs kopš 2012. gada).

⁴² To atzina arī konkrētām valstīm adresētos ieteikumos, ko Padome 2014. gadā pieņēma attiecībā uz Rumāniju (2014/C 247/21), un Pretkorupcijas ziņojumā (COM(2014) 38 *final*).

⁴³ Ministri vai bijušie ministri, kuri vienlaikus nav arī parlamenta deputāti.

⁴⁴ COM(2013) 47 *final*, 7. lpp.

⁴⁵ 2014. gadā 23 tiesnešiem (ieskaitot 4 Augstākās kasācijas instances un tiesas tiesnešus), kā arī 6 virsprokuroriem un 6 prokuroriem ir izvirzīta apsūdzība par korupciju.

amatpersonu korupcijas pieaugumu (lai gan satraukumu rada šā fenomens apmēri), bet drīzāk liecina par to, ka sabiedrība arvien vairāk ziņo par šo problēmu⁴⁶. Šādas lietas ir sarežģītas, un ir izveidota jauna VKAD specializētā nodaļa šo uzdevumu veikšanai.

Korupcijas apkarošana visos līmeņos

Pēdējos gados SPM ziņojumos ir bijis grūti konstatēt rezultātus korupcijas apkarošanai sabiedrībā kopumā. Tomēr 2014. gadā bija vērojams zināms progress. Valsts ministrija ir veikusi vairākus konkrētus pasākumus, lai uzlabotu kriminālvajāšanas rezultātus šajā jomā⁴⁷. Liela nozīme joprojām bija Valsts pretkorupcijas direktorātam, kurš atbalsta prokuratūru (VKAD un ģenerālprokuratūru) un pilda Iekšlietu ministrijas iekšējās korupcijas apkarošanas iestādes funkciju, lai gan ir iespāids, ka ir apturēti plāni par šīs iestādes kompetences piemērošanu arī citās ministrijās. Tomēr tiesas nolēmumu skaits korupcijas lietās 2014. gadā ir samazinājies, un 80 % notiesāto personu, kas saņem nosacītu sodu, joprojām ir liels īpatsvars.

Valsts korupcijas apkarošanas stratēģija 2012.-2015. gadam⁴⁸ ir kļuvusi par būtisku satvaru valsts pārvaldei. 2014. gadā notika novērtējuma otrā kārtā vietējās valsts pārvaldes līmenī, pamatojoties uz salīdzinošo pārskatīšanu. Konceptija ir balstīta uz GRECO un ESAO praksi. Valsts korupcijas apkarošanas stratēģijā iesaistītās iestādes apņemas ievērot 13 juridiski saistošu preventīvo pasākumu kopumu, un tajās veic salīdzinošo pārskatīšanu. Šajā darbā palīdz arī konkrēti preventīvie projekti, ko īsteno NVO ar ES fondu atbalstu (konkrēti, Veselības ministrijā un Reģionālās attīstības ministrijā). Lai gan šis darbs joprojām ir fragmentārs un ir smagi jāstrādā, lai tas nostiprinātos pārvaldes iestādēs, kas cīnās ar ierobežotiem resursiem, ir vairāki konkrēti veiksmes stāsti.

Riska novērtēšana un iekšējā kontrole ir svarīgas darbības jomas. Dažās nesēn sāktās lietās ir bijuši vērojami liela mēroga uzpirkšanas gadījumi, kuri, veicot rūpīgu kontroli, varētu tikt atklāti agrāk, bet kurus atklāja, pateicoties kāda sabiedrības pārstāvja ziņošanai⁴⁹. Laikā, kad ir tik saspringts stāvoklis valsts izdevumu ziņā, varētu sagaidīt koncentrēšanos uz tādām augstas pievienotās vērtības jomām kā nodokļi un izdevumi. Varētu arī mācīties no pieredzes par to, kam ir pienākums iesniegt īpašumu deklarācijas, un par to, kā tās tiek kontrolētas.

Attiecībā uz līdzekļu atgūšanu un, konkrēti, zaudējumu atgūšanu Rumānijas iestādes ir atzinušas, ka sistēma ir jāuzlabo. Lai gan viena no problēmām šajā jomā ir nepieciešamība uzlabot datu vākšanu, ir aprēķināts, ka Valsts nodokļu administrācijas aģentūras nodrošinātā atgūšanas likme tiesu nolēmumu izpildē ir tikai 5-15 % no aktīviem, uz kuriem attiecas tiesas rīkojums. Tādējādi mazinās sankciju atturošā ietekme un cietušā (korupcijas lietās — bieži vien valsts) zaudējumi netiek mazināti, un šis ir vēl viens piemērs nespējai īstenot tiesas nolēmumus. Tieslietu ministrijas lēmums izveidot jaunu aģentūru, kas risinātu atsavināto līdzekļu pārvaldību, ir iespēja uzlabot situāciju.

Publiskā iepirkuma procedūrās, it īpaši vietējā līmenī, joprojām ir iespējama korupcija un interešu konflikti, — to lielā mērā atzīst Rumānijas integritātes un tiesībaizsardzības iestādes. Tas ietekmē ES fondu apgūšanu. Tomēr ir arī taisnība, ka jāņem vērā arī daudzi citi faktori,

---

⁴⁶ Atspoguļo vispārīgāku tendenci, ka pieaug sabiedrības uzticēšanās VKAD un tiesu varai plašākā nozīmē.

⁴⁷ Tehniskā ziņojuma 4.1. iedaļa.

⁴⁸ <http://www.just.ro/LinkClick.aspx?fileticket=T3mlRnW1IsY%3D&tabid=2102>

⁴⁹ Piemēram, uzpirkšanas gadījums saistībā ar invaliditātes maksājumiem, kad attiecīgajā apdzīvotajā vietā invaliditātes maksājumu apjoms bija neproporcionāls iedzīvotāju skaitam.

piemēram, publiskā iepirkuma veicēju administratīvā spēja, tiesiskā regulējuma nestabilitāte un sadrumstalotība un konkurences kvalitāte publiskā iepirkuma jomā. Strukturēta dialoga atjaunošanai starp Komisiju un Rumāniju saistībā ar jauno publiskā iepirkuma direktīvu īstenošanu un *ex-ante* nosacījumiem attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem vajadzētu palīdzēt noteikt trūkumus, ieskaitot korupcijas un interešu konflikta riska jomas. Ir iespāids, ka Integritātes valsts aģentūras izstrādātā publiskā iepirkuma *ex-ante* pārbaude ir solis pareizajā virzienā, taču papildus būtu jāveic citi pasākumi, lai samazinātu interešu konfliktu apmēru, favorītismu, krāpšanu un korupciju publiskā iepirkuma jomā.

3. SECINĀJUMS UN IETEIKUMI

Komisijas 2014. gada SPM ziņojumā tika norādīts uz vairākām jomām, kurās panākts progress, un dažās no tām bija vērojamas noturības pazīmes, kas liecināja par ilgtspējību. Šī tendence turpinājās arī pagājušā gadā. Joprojām ir bijusi vērojama jaudīga galveno tiesu un integritātes iestāžu rīcība, lai novērstu augsta līmeņa korupciju, tādējādi raisot Rumānijas iedzīvotāju lielāku uzticēšanos tiesu varai kopumā un it īpaši korupcijas apkarošanas prokuratūrai. Šo tendenci ir sekmējusi lielāka profesionalitāte tiesu sistēmu kopumā, ieskaitot vēlmi konsekventāk aizstāvēt tiesu varas neatkarību un proaktīvāku pieeju tiesu prakses konsekvences nodrošināšanai. Tagad ir iespēja pārbaudīt šos sasniegumus īpaši delikātās situācijās, piemēram, attiecībā uz augstāko amatpersonu iecelšanu.

Vienlaikus ir izteikta sajūta, ka šos sasniegumus ir nepieciešams nostiprināt un nodrošināt arī turpmāk. Lai gan kodeksu īstenošana ir apliecinājusi, ka valdība un tiesu iestādes produktīvi un pragmatiski sadarbojas, tomēr vienu gadu vēlāk daudzi likumdošanas jautājumi vēl nav atrisināti. Vēl joprojām dažos tiesas nolēmumos ir pārsteidzoši daudz nekonsekvences, kas vienmēr radīs pamatu satraukumam. Ir iespāids, ka parlamenta lēmumiem par to, vai atļaut prokuratūrai saukt deputātus pie atbildības tāpat kā citus pilsoņus, joprojām trūkst objektīvu kritēriju un uzticamu termiņu. Parlaments vairākkārt ir arī pierādījis nevēlēšanos piemērot tiesas vai Konstitucionālās tiesas galīgos nolēmumus, un tā ir plaši izplatīta problēma. Un, lai gan valdība arvien vairāk atzīst, ka ir jānovērš vispārējā korupcija, tomēr šīs problēmas apmērs prasa sistemātiskāku pieeju.

Komisija atzinīgi vērtē konstruktīvo sadarbību ar Rumānijas iestādēm pagājušajā gadā. Pieaug tendence, ka nostiprinās vienprātība par reformas nepieciešamību un pārliecība par progresa nostabilizēšanos, un šī tendence tagad ir jāsauglabā. Komisija cer turpināt ciešo sadarbību ar Rumāniju, lai nodrošinātu SPM mērķu sasniegšanu.

Komisija aicina Rumāniju rīkoties šādās jomās.

1. Tiesu neatkarība

- Nodrošināt, lai *DIICOT* jaunā galvenā prokurora izvirzīšana notiktu saskaņā ar pārredzamu un uz nopelniem balstītu procedūru;
- veikt vispārēju pārskatīšanu par tiesas amatpersonu atlases procedūrām augstākajos amatos, lai līdz 2015. gada decembrim ieviestu skaidras un rūpīgi izstrādātas procedūras, izmantojot pieredzi, kas gūta, ieceļot amatā Augstākā kasācijas instances un tiesas priekšsēdētāju;
- nodrošināt, ka deputātu Rīcības kodeksā ir ietverti skaidri noteikumi, saskaņā ar kuriem parlamenta deputāti un parlamentārais process respektētu tiesu iestāžu neatkarību;
- diskusijās par konstitūciju saglabāt tiesu neatkarību un tās nozīmi kontroles un līdzsvara nodrošināšanā diskusijas centrā.

2. Tiesu sistēmas reforma

- Pēc iespējas ātrāk pabeigt vajadzīgos grozījumus Kriminālkodeksā, apspriežoties ar TAP, Augstākās kasācijas instanci un tiesu un prokuratūru. Par mērķi būtu jānosaka stabila satvara nodrošināšana, lai nebūtu nepieciešami vēlāki grozījumi;
- sagatavot operatīvo rīcības plānu, lai īstenotu tiesu sistēmas reformu stratēģiju ar skaidriem termiņiem un Tieslietu ministrijas un TAP līdzatbildību, nodrošinot visām galvenajām ieinteresētajām personām iespēju piedalīties šajā procesā. Nodrošināt tiesas iestāžu vadībai spēcīgākus informācijas rīkus saistībā ar tieslietu sistēmas darbību (piemēram, statistikas paņēmieni, lietu pārvaldība, lietotāju aptaujas un darbinieku aptaujas), kuri uzlabotu pamatotu lēmumu pieņemšanu un palīdzētu panākt progresu;
- meklēt pragmatiskus risinājumus, lai nodrošinātu tiesu pieejamību, nesaglabājot pašreizējo sistēmu ar daudzām mazām tiesām;
- uzlabot tiesas spriedumu izpildes uzraudzīšanu visos līmeņos, lai nodrošinātu, ka nolēmumi un finansiālās sankcijas tiek pareizi īstenoti.

3. Integritāte

- Vēlreiz izvērtēt, kā nodrošināt, lai parlaments automātiski piemērotu tiesas nolēmumus, ar kuriem pieprasa deputātu atkāpšanos no amata;
- *ANI* īstenot *ex-ante* pārbaudes par interešu konfliktu publiskā iepirkuma jomā. Nodrošināt ciešāku saikni starp prokuratūru un *ANI*, lai tiktu izskatīti iespējamie pārkāpumi saistībā ar *ANI* lietām;
- izpētīt veidus, kā panākt lielāku sabiedrības atbalstu noteikumu par nesavienojamību efektīvai īstenošanai un nesavienojamības novēršanai.

4. Korupcijas apkarošana

- Uzlabot statistikas datu vākšanu par efektīvu līdzekļu atgūšanu un nodrošināt, lai jaunā aģentūra varētu uzlabot iesaldēto līdzekļu pārvaldību un sadarboties ar Valsts nodokļu administrācijas aģentūru, lai efektīvi uzlabotu atgūšanas likmes. Citām valsts pārvaldes daļām būtu jānosaka skaidra atbildība par nespēju risināt šos jautājumus;
- pastiprināt gan preventīvos, gan represīvos pasākumus, kas vērsti pret interešu konfliktiem, favorītismu, krāpšanu un korupciju publiskā iepirkuma jomā, vienlaikus pievēršot īpašu uzmanību tādām svarīgām jomām kā tiesu sistēma;
- izmantot Valsts korupcijas apkarošanas stratēģiju, lai labāk identificētu jomas, kurās ir korupcijas risks, un izstrādāt izglītojošus un preventīvus pasākumus, iesaistot NVO un izmantojot ES fondu sniegtās iespējas;
- turpināt uzlabot zema līmeņa korupcijas apkarošanu, piemērojot preventīvas un atturošas sankcijas.